

پدیده‌نگاری رویکرد جامعه‌محوری پلیس در ناجا (زمینه‌ها، ویژگی‌ها و پیامدها)^۱

ایرج دوستی^۲، خلیل میرزایی^۳، مجید کفاشی^۴

از صفحه ۸۷ تا ۱۰۸

تاریخ دریافت: ۹۹/۸/۱۷

تاریخ پذیرش: ۹۹/۱۱/۲۰

چکیده

زمینه و هدف: نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران با هدف استقرار نظم و امنیت و تامین آسایش فردی و عمومی جامعه در داخل کشور، تشکیل شده است. در دو دهه اخیر رویکرد جامعه‌محوری را برای رسیدن به اهداف خود به اجرا درآورده است، هم‌اکنون این رویکرد با چالش‌هایی مواجه است. شناخت و تحلیل زمینه‌ها، ویژگی‌ها و پیامدهای این رویکرد هدف اصلی این پژوهش است.

روش پژوهش: پژوهش از لحاظ هدف بنیادی است و با روش کیفی از نوع روش پدیده‌نگاری انجام شده است. خبرگان و صاحب‌نظران پلیس دارای سابقه خدمت، دانش، تجربه و تحصیلات مناسب و کافی، جامعه آماری را تشکیل می‌دهند. در این پژوهش تعداد ۲۰ نفر از جامعه آماری به عنوان نمونه از روش نمونه‌گیری غیرتصادفی هدفمند، انتخاب شده‌اند. جمع‌آوری اطلاعات و داده‌ها از طریق ابزار مصاحبه بی‌ساخت و ژرفانگر انجام شده است. داده‌ها و اطلاعات با تکنیک تحلیل محتوای کیفی تجزیه و تحلیل شده‌اند.

یافته‌ها و نتیجه‌گیری: نتایج تحلیل محتوای کیفی نشان می‌دهد؛ زمینه‌های گرایش ناجا به سمت رویکرد جامعه‌محوری پلیس؛ اجتماعی، اقتصادی، اندیشه‌ای-گفتمانی و قانونی-مدیریتی بوده‌اند، ویژگی‌های رویکرد جامعه‌محوری پلیس در ناجا دارای سه بخش نظام‌مند و وابسته‌به‌هم؛ «شناختی»، «سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی» و «عملیاتی» است و پیامدهای این رویکرد به دو بخش اجتماعی و نهادی (سازمانی) بعدبندی شده و هر کدام دارای جنبه‌های مثبت و منفی هستند.

کلید واژه‌ها: رویکرد جامعه‌محوری پلیس، ناجا، زمینه‌ها، ویژگی‌ها، پیامدها.

^۱ این مقاله از رساله دکتری رشته جامعه‌شناسی اقتصاد و توسعه با موضوع تحلیل رویکرد جامعه‌محوری پلیس در ناجا از منظر جهانی شدن، سال تحصیلی ۱۳۹۹، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن، رودهن، ایران استخراج شده است.

^۲ دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن، رودهن، ایران. iraj.doosti@gmail.com

^۳ دانشیار گروه علوم اجتماعی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن، رودهن، ایران. mirzaekhalilr@yahoo.com

^۴ دانشیار گروه علوم اجتماعی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن، رودهن، ایران. majidkaffashi@gmail.com

مقدمه و بیان مسئله

پیدایش سازمان‌های متولی امنیت عمومی در جوامع بشری تاریخ و پیشینه طولانی دارد. از همان دوران آغاز زندگی انسان‌ها تأمین امنیت و آرامش همواره جزو دغدغه‌های اولیه آدمی بوده و به تدریج با گسترش کمی و کیفی جمعیت انسانی، سازمان‌های خاصی برای تأمین امنیت در جامعه شکل گرفته‌اند. همراه با تحول سازمان‌های متولی امنیت، اهداف، رویکردها، روش‌ها و ابزارهای ایجاد نظم و تأمین امنیت نیز به نحوی مدام و پیوسته در حال دگرگونی بوده است. سازمان‌های پلیس در چند دهه اخیر بیشتر در اجرای مأموریت از رویکردهای سیاسی، حرفه‌ای و جامعه‌محوری استفاده کرده‌اند؛ که رویکرد جامعه‌محوری یکی از بنیادی‌ترین آن‌ها بوده است.

بذره‌های برقراری نظم جامعه‌محور در لندن در سال ۱۹۸۲ کاشته شد، زمانی که سیر رابرت پیل (موسس نیروی پلیس لندن) اظهارداشت، که «پلیس‌ها همان مردم و مردم همان پلیس‌ها هستند» و از طریق گشت، ماموران می‌توانند شهروندان خود را بشناسند و فرصت بهتری برای جمع‌آوری اطلاعات پیرامون جرم و بی‌نظمی داشته‌باشند (کنث^۱، ۲۰۱۳). از اواخر دهه هشتاد هجری شمسی، دوره جدیدی با عنوان پلیس جامعه‌محور و یا انجام امور پلیسی با مشارکت مردم در ایران آغاز گردید. امروزه پلیس جامعه‌محور به‌عنوان راهبرد غالب پلیسی با استفاده از شناسایی و فعال کردن سازوکارهای مشارکت اجتماعی، سعی در برآوردن نیازهای امنیتی جامعه دارد.

ناجا با رویکرد جدید فرصتی را فراهم ساخت تا ضمن انجام وظایف سنتی خود، مشارکت مردمی را نیز در سطح بالایی امکان‌پذیر سازد، که با افزایش میزان تعاملات پلیس و مردم، ساز و کار بنیادین تأمین امنیت به‌جای برخوردهای فیزیکی، بر مفاهیم و گفت‌وگو استوار گردد. در این رویکرد، امنیت، برآیند تعامل و مشارکت همگانی کنشگران اجتماعی و در نتیجه، تولیدی اجتماعی است که با میزان احساس مسئولیت و مشارکت اجتماعی ارتباط نزدیکی دارد. به این معنا که امنیت مقوله‌ای است که از طریق مردم و برای مردم ایجاد می‌شود.

رویکرد جامعه‌محور به صورت عملی و صحیح توسط پلیس ایران اجرا و نهادینه نشده است و بررسی‌آمار جرایم در ایران از سال ۱۳۸۰ تاکنون نشان می‌دهد که جرایم، کاهش نداشته و در مقولاتی مانند سرقت که ارتباط مستقیم با احساس امنیت در جامعه دارد با رشد چشمگیری مواجه شده است. (خلیلی اردکانی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۳۰). به‌رغم انجام برخی اقدامات، پلیس ایران نتوانسته از تمام ظرفیت‌های اجتماعی برای پیشگیری از جرم استفاده کند. عدم مشارکت شهروندان و نهادها، سراسری بودن برنامه‌ها، متمرکز بودن ساختار پلیس، از جمله موانع نهادینه شده این رویکرد در پلیس ایران بوده است (خلیلی اردکانی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۲۷).

هم‌اکنون پیامدهای این رویکرد در ناجا چندان مشخص نیست. گروهی از جامعه و مدیران آن‌را در عمل موفق و گروهی آن‌را ناموفق می‌دانند. امروزه رویکرد جامعه‌محوری در صدر اولویت‌های سازمان نیروی انتظامی قرار ندارد، در صورتی که در برخی از کشورها، بیشتر از پنج دهه است این

¹ Kenneth

رویگرد به عنوان یکی از اولویت‌های پلیس قرار دارد و حتی در معرفی ارکان الگوی پلیس هوشمند، یکی از ارکان مهم آن را جامعه‌محوری تعریف کرده‌اند.

تغییرات جوامع و پدیده‌های امنیتی، فرهنگی و اجتماعی موجب تغییر در سازمان، تاکتیک و راهبرد پلیس گردیده‌است و همچنین تغییر و تحول اساسی در ابزار قدرت در جوامع، در نظام‌های پلیسی نیز تغییرات اساسی ایجاد کرده‌است، به نحوی که امروزه تأثیر مشروعیت و مقبولیت اقدامات پلیس در گسترش احساس امنیت و استقرار نظم اجتماعی بیشتر از بکارگیری شیوه‌های قهری است. این امر نشان دهنده این است که این پژوهش در شناسایی رویکرد، راهبردها، شیوه‌ها و ابزارهای تأمین امنیت در قلمرو کار پلیسی تا چه اندازه ضروری است.

با مطالعه‌ی پدیده‌نگاری جامعه‌محوری در ناجا؛ ادارک و جهان‌زیسته خبرگان و صاحب‌نظرانی که در سالیان متمادی با این پدیده سروکار داشته‌اند، مشخص و آشکار و شیوه‌های مختلف اندیشه، تجربه، و تفسیر پدیده توسط خبرگان گوناگون ناجا شناسایی و بازنمود می‌گردد. از این‌رو این نوع از مطالعه، نه تنها به شناسایی پدیده جامعه‌محوری در ناجا ختم شده است بلکه به برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری پلیس آینده در حوزه جامعه‌محوری کمک خواهد کرد.

در جامعه ما در خصوص امنیت به خصوص امنیت عمومی و امنیت اجتماعی و نقش پلیس و سازوکارهای ایجاد آن در بعد نظری، کار علمی و مطالعاتی اندکی انجام شده و جای نظریه‌پردازی در این خصوص خالی است، به همین دلیل مطالعات نظری درباره چیستی و چرایی رویکردهای امور پلیسی ضرورت دارد. نزدیک به دو دهه از اجرای رویکرد پلیس جامعه‌محور در نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران می‌گذرد، ارائه تحلیل زمینه‌های موثر در توسعه این رویکرد، تحلیل ویژگی‌ها و پیامدهای این پدیده از دیدگاه خبرگان و صاحب‌نظران ناجا در ایران دارای اهمیت است. با پژوهش درباره‌ی رویکرد پلیس جامعه‌محور در ایران، اصلاح ایرادات این الگو و طراحی الگوی مطلوب، در صورت منحصر به فرد بودن و موفقیت آن در ایران این رویکرد می‌تواند به‌عنوان الگویی علمی و مناسب برای پلیس کشورهای اسلامی و منطقه مطرح گردد.

پرسش اصلی پژوهش: زمینه‌ها، ویژگی‌ها و پیامدهای رویکرد جامعه‌محوری پلیس در نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران از دیدگاه خبرگان و صاحب‌نظران ناجا چگونه است؟

پیشینه پژوهش

عامری (۱۳۹۵) در مقاله‌ای با عنوان ارائه الگوی مطلوب پیشگیری انتظامی از جرم با رویکرد جامعه‌محور پلیس با استفاده از پیمایش از فرماندهان پلیس تهران، نتیجه‌گیری کرد؛ مولفه‌های ساختاری، رویکردی و فردی و عوامل درون و برون‌سازمانی در پیشگیری انتظامی جامعه‌محور موثر است. بین عوامل درون سازمانی و برون سازمانی با رویکرد جامعه‌محور در پیشگیری از جرم رابطه معناداری وجود دارد.

خلیلی اردکانی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی تطبیقی، به مقایسه نحوه اجرای رویکرد پلیس جامعه‌محور ایران با آمریکا به‌ویژه شهرهای بزرگ آن مانند نیویورک، شیکاگو، لس‌آنجلس و واشنگتن

پرداخته‌اند. در این پژوهش سه مؤلفه؛ تمرکززدایی در ساختار پلیس، استفاده از راهبرد حل مسئله، و مشارکت شهروندان در برنامه‌های پلیس، به‌عنوان عوامل مؤثر در نهادینه شدن رویکرد پلیس جامعه‌محور تعیین شده است. یافته‌ها نشان داد؛ پلیس آمریکا هر سه مؤلفه ذکر شده در پژوهش را در رویکرد جامعه‌محور عملیاتی و اجرا کرده است، ولی برای پلیس ایران با توجه به کمبود منابع و امکانات، امکان اجرای کامل طرح میسر نبوده است و رویکرد جامعه‌محور در پلیس ایران به صورت کامل نهادینه نشده است و به رغم انجام برخی اقدامات، پلیس ایران نتوانسته از تمام ظرفیت‌های اجتماعی برای پیشگیری از جرم استفاده کند. عدم مشارکت شهروندان و نهادها، کلی و سراسری بودن برنامه‌ها، متمرکزبودن ساختار پلیس، از جمله موانع نهادینه شدن این رویکرد در پلیس ایران بوده است.

قصری و همکاران (۱۳۹۲) برای تبیین نظام مناسب پلیس جامعه‌محور پیشگیری از جرم، برای نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران پژوهشی انجام دادند؛ در این پژوهش با مطالعات اسنادی و تاریخی، مطالعات تطبیقی و اخذ نظر خبرگان برای دستیابی به ویژگی‌های الگوی مطلوب، تلاش کرده‌اند، که نتایج این تحقیق نشان می‌دهد؛ در نظام پیشنهادی، مولفه‌های ساختاری، رویکردی، فردی و آموزشی پلیس فعلی با تغییر نگرش به پلیس جامعه‌محور پیشگیری از جرم، ارتقا می‌یابند. همچنین در نظام پیشنهادی، گستره محیط امنیتی در ارتباط دو سویه با محیط‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی بوده و به ترتیب با درجه اهمیت ۰/۳، ۰/۲۷، ۰/۲۳، ۰/۲۰، ۰/۲۰ قرار دارند.

پژوهشی با هدف بررسی رابطه بین انتظارات حاکمیت نظام جمهوری اسلامی ایران از پلیس با رویکرد جامعه‌محوری و تعیین شاخص‌های آن صورت گرفته است و جامعه آماری آن مدیران سطح عالی ناجا بوده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که بین انتظارات حاکمیت از پلیس با رویکرد جامعه‌محوری پلیس ارتباط معناداری وجود دارد و بر آن نیز تأثیرگذار است. همچنین نتایج حاکی از آن است که شاخص‌های ارتقای احساس امنیت عمومی، اجرای یکسان قوانین در جامعه و مدیریت درست بحران‌های اجتماعی، در سطح خیلی زیاد ارزیابی شده و سطح معناداری این شاخص‌ها و سایر شاخص‌های مربوط به انتظارات حاکمیت از پلیس نیز مورد تأیید قرار گرفته است (قهرمانی ۱۳۹۲).

قهرمانی (۱۳۸۹) در پژوهشی به بررسی شناخت عوامل مؤثر بر رویکرد مدیریت پلیس جامعه‌محور در جمهوری اسلامی ایران به‌منظور طراحی الگوی بومی این رویکرد پرداخته‌است. در این پژوهش عوامل و متغیرهای درون سازمانی و برون سازمانی نظیر منابع انسانی، ساختار سازمانی، فناوری اطلاعات، حرفه‌ای بودن پلیس، سبک رهبری، توانمندی‌های رهبری، فرهنگ سازمانی، انتظارات مردم از پلیس، انتظارات حاکمیت از پلیس، مشارکت اجتماعی، نظارت همگانی، مسأله محوری پلیس، اعتماد عمومی، قانون محوری پلیس و اقتدار پلیس به‌عنوان عوامل تأثیرگذار بر رویکرد پلیس جامعه‌محور در ایران تعیین شده‌اند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که کلیه عوامل و متغیرهای پیش بینی شده در تحقیق با رویکرد پلیس جامعه‌محور ارتباط معناداری را نشان می‌دهد و بر آن نیز تأثیرگذار می‌باشد. رویکرد پلیس جامعه‌محور در یکی دو دهه گذشته نه تنها به لحاظ تئوریک

بلکه به لحاظ تجربی نیز رشد قابل توجهی داشته است و به جرات می‌توان گفت یکی از مهم‌ترین ملاک‌های اثربخشی و کارایی پلیس جامعه‌محور توانایی آن در کاهش احساس ناامنی شهروندان است. از لحاظ تجربی شواهد حاکی از آن است که پیاده‌سازی برنامه‌های پلیس جامعه‌محور و آگاهی شهروندان از این امر فارغ از شیوه اجرای آن در بیشتر موارد موجب کاهش احساس ناامنی شهروندان شده است، با این حال به دلیل پیچیدگی ترس از جرم و احساس ناامنی بعضاً نتایج متناقضی نیز حاصل گردیده است (همتی، ۱۳۸۶).

اسکوگان^۱ (۲۰۱۱) در پژوهش خود با عنوان «تأثیر پلیس جامعه‌محور بر ساکنان محله» که در شهر شیکاگو انجام داده بود به این نتیجه رسید که اجرای این طرح بسیار مفید بوده است و در طول ده سال ارزیابی انجام شده، درصد ساکنانی که از بیرون رفتن در شب می‌ترسیدند از ۴۰ درصد به ۲۵ درصد بین سالهای ۱۹۹۴ تا ۲۰۰۳ کاهش یافته و همچنین در طول آن دوره اختلاف ترس از جرم بین زنان و مردان و بین افراد مسن‌تر و جوان‌تر به‌طور اساسی کمتر شده است. آدامز^۲ و همکاران (۲۰۰۵) در مطالعه پنج شهر کوچک در کالیفرنیا شمالی دریافتند که شهروندانی شهروندانی که آگاهی بیشتری از اجرای برنامه‌های پلیس جامعه‌محور داشتند در مقایسه با آن‌هایی که آگاهی کمتری از این برنامه‌ها داشتند، نگرش مثبتی به فعالیت‌های پلیس داشته، در بیشتر برنامه‌های محافظت از خود شرکت کرده و ترس کمتری از جرم و احساس یکپارچگی بیشتری با اجتماع داشتند.

شیدر^۳ و دیگران (۲۰۰۳) در پژوهش خود که با استفاده از داده‌های پیمایشی دوازده شهر آمریکایی در خصوص تأثیر تصور شهروندان از پلیس جامعه‌محور بر کاهش جرم انجام دادند به این نتیجه رسیدند که تعامل بین ساکنان جامعه می‌تواند از طریق افزایش آگاهی ساکنان با روش‌های خاص پلیس و بسط روابط فردی، رضایتمندی از پلیس را افزایش دهد. یافته‌های این پژوهش نشان داد؛ پلیس جامعه‌محور منجر به بهبود وضعیت زندگی جامعه شده و با افزایش رضایتمندی ساکنان محله‌ها از کیفیت زندگی، ترس و نگرانی کمتری از ناامنی خواهند داشت.

حساسیت نظری

نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران (ناجا) سازمانی رسمی و مسلح است که برای برقراری نظم و امنیت جامعه، تامین آسایش فردی و اجتماعی و ارائه خدمات انتظامی در جغرافیای کشور ایران که چارچوب و وظایف آن را قانون تعیین می‌کند، تعریف می‌شود. این سازمان دارای ساختار مشخص در کشور است که تحت فرماندهی مستقیم فرماندهی معظم کل قوا است و با توجه به نوع ماموریت وابستگی نزدیکی با وزارت کشور دارد.

زارع مهدوی و همکاران (۱۳۹۴) الگوی رویکرد پلیسی در نظام‌های سیاسی در جهان را به دودسته تقسیم کرده‌اند که یکی از این رویکردها جامعه‌محوری و دیگری رویکرد سیاسی است. و بر اساس

¹ Skogan

² Adams

³ Scheider

شاخص‌هایی مانند: منبع اختیارات، وظایف، رابطه با قدرت، ابزار نظارت، نوع فعالیت و نتیجه فرآیند پلیسی این دو رویکرد را بر اساس جدول شماره (۱) تشریح کرده‌اند.

جدول ۱: الگوهای کار پلیس در نظام‌های سیاسی (زارع مهدوی و همکاران، ۱۳۹۴: ۷۲).

رویکرد پلیسی شاخص	رویکرد سیاسی	رویکرد جامعه‌محوری
اختیارات	سیاسی	قانونی
وظایف	کنترل و سلطه بر جامعه	ارائه گسترده‌ی خدمات
رابطه قدرت	عمودی، قهرآمیز و از بالا به پایین	پایین به بالا
ابزار نظارت	سیاسی، اداری	قانونی- اداری و مردمی
نوع فعالیت	شهروندان تبعی(پیرو منشانه)	مشارکتی
نتیجه	رضایت حکومت	افزایش کیفیت زندگی اجتماعی و رضایت شهروندان

قصری و همکاران (۱۳۹۲) چهار نوع رویکرد برای پلیس مبتنی بر روش‌های انجام مأموریت‌های امنیتی به این شرح مطرح کرده‌اند:

۱- رویکرد سیاسی: این رویکرد با ماهیت اقتدارگرایانه بر محور حمایت از منافع و امنیت طبقه حاکم و مراقبت از حکومت قرار دارد. دوران وجودی این نوع پلیس در اوایل قرن هجدهم بوده است. امروزه پلیس با چنین مأموریتی، قابل قبول مردم کشورها نیست.

۲- رویکرد حرفه‌ای: در این رویکرد، پلیس با توجه به زمینه‌های تکوین و پیدایش جرایم و بزه‌های جدید و تخصص‌های مورد نیاز شکل می‌گیرد. تقسیم بندی‌های متعددی در این زمینه وجود دارد، یک نوع تقسیم بندی کلی شامل پلیس اداری و قضایی است. پلیس اداری سعی دارد با اتخاذ تدابیر و اقدامات تأمینی از وقوع جرایم و تخلفات جلوگیری کند، در صورتی که پلیس قضایی عهده‌دار کشف و تعقیب جرایم و تسلیم مجرمان به مرجع قضایی صلاحیت‌دار است.

۳- رویکرد دموکراتیک: اگرچه هیچ تعریف ساده یا کاملاً پذیرفته شده‌ای از پلیس دموکراتیک وجود ندارد، با این حال همه نظام‌های پلیسی دموکراتیک در این آرمان سهیم هستند که اختیارات پلیس باید بنابر حکم قانون اعمال شوند و قدرت دولت باید به شیوه‌ای خویشتندارانه و متناسب با مسئله به کار برده شود. برخی از شیوه‌ها مانند شکنجه و اعدام خارج از تشریفات و مقررات، آدم ربایی و آزار رساندن به خانواده فرد مظنون، در هر شرایطی ممنوع هستند و روش‌های دیگر مثل استفاده از زور، محرومیت از آزادی یا بازپرسی، باید با اجرای مناسب مراحل قانونی دادرسی صورت پذیرند.

۴- رویکرد جامعه‌محور: پدیده‌های اجتماعی روزبه روز پیچیده‌تر می‌شوند و نوع انتظارات مردم از پلیس در دو محور اساسی، یعنی نظم و تأمین امنیت جامعه نیز وارد مرحله جدیدی شده است، به گونه‌ای که پلیس دیگر نمی‌تواند با راهبردهای سنتی و واکنش سرکوب کننده به چنین انتظاراتی پاسخ به موقع و مثبت دهد. بنابراین پلیس چنانچه بخواهد در این میان به موفقیتی دست یابد، باید گروه‌های مختلف جامعه را بر اساس سازوکارهای مشخص با خود همراه کند (قهرمانی، ۱۳۹۲: ۸).

رویکرد پلیس جامعه‌محور، رویکردی است که بر اساس آن پلیس و جامعه در کنش و واکنش متقابل و سازنده در راستای پیشگیری از وقوع جرایم و یا کاهش آماج جرم، اقدام می‌کنند که حاصل این رویکرد، ایجاد و استقرار نظم، ایمنی و احساس امنیت در جوامع انسانی است که مطلوب و مقصود هر دو طرف نیز هست (قصری و همکاران، ۱۳۹۲: ۳۸). رویکرد پلیس جامعه‌محور یک واقعیت است که بینش مشارکت ضابطین قانون و مردم جامعه را در شناسایی مشکلات، ریشه‌یابی آنان و پیدا کردن راه‌حلهایی که مشکل را به طور دائم از بین برده و یا کاهش می‌دهد، را تقویت و پیگیری می‌کند.

رویکرد پلیس جامعه‌محور در اوایل دهه ۱۹۸۰ به تدریج شتاب‌گرفت تا مشارکت‌ها بین پلیس و کسانی که به آن‌ها خدمت می‌کردند ایجاد شود. در اصل، ظهور پلیس جامعه‌محور به معنی بازگشت به نسخه جدید «پاسبان محله» و استفاده پلیس از اطلاعات جامعه - از محل تکرار مسئله و بزه‌کارانی که مکرراً مرتکب جرم می‌شوند - بود. جامعه به تدریج دریافت که به روش‌های جدید پلیسی و مقیاس‌های سنجش اثرگذاری جدیدی نیاز است. اکنون همگان بر این باورند که پلیس‌ها نمی‌توانند یک جانبه به جرایم، مواد مخدر و مسائل گروه‌های تبهکار در حال افزایش که جامعه را به ستوه آورده و منابع منطقه‌ای و، ایالتی و فدرال را تهی می‌کنند، حمله کنند (پیک، ۱۳۹۸: ۱۹).

رویکرد جامعه‌محوری پلیس اشاره به ارتباط و حمایت دوسویه سازمان پلیس و جامعه دارد. از یک سو سازمان پلیس در تعامل با جامعه، دیدگاه آحاد مختلف مردم در خصوص نیازهای واقعی خود در حوزه نظم و امنیت را می‌سنجد و از نتایج این سنجش در برنامه‌ریزی و ارائه خدمات انتظامی بهتر به مردم استفاده می‌کند. همچنین با مردم بودن و جلب اعتماد عمومی نسبت به سازمان پلیس، موجب همکاری و مشارکت عمومی نسبت به سازمان پلیس، دیدگاه‌های مختلف خود را در خصوص نیازهای واقعی حوزه نظم و امنیت به این سازمان منعکس نموده و این سازمان را در تحقق اهداف خدمتگزاری به مردم یاری می‌رساند (وروایی، ۱۳۸۴: ۲۰).

پلیس جامعه‌محور یک فرآیند بلندمدت است که شامل تغییر بنیادین سازمانی و دگرگونی فرهنگی درون سازمان می‌شود. پلیس جامعه‌محور صرفاً یک بخش الحاقی به موسسه پلیس و یا یکی از قسمت‌های آن نیست؛ این رویکرد، اجرای گشت پیاده و گشت‌های دوچرخه یا ایجاد ایستگاه‌های پلیس در محله نیز نیست. پلیس جامعه‌محور نقش مأمور را در خیابان مجدداً تعریف کرده و آن را از مبارز با جرم به حل‌کننده مسئله جرم تغییر می‌دهد و دربرگیرنده یک ساختار سازمانی تمرکززا و تغییرات در نحوه استخدام، آموزش و اعطاء جوایز و نظام‌های ارزیابی و ترفیعات کارکنان است. بنابراین، پلیس جامعه‌محور با آموزش‌های مرتبط در دانشگاه آغاز می‌شود، که در آن تأکید می‌شود که مأموران پلیس بایستی به دنبال راه‌حل پیش واکنشی و خلاق برای مسائل جرم و بی‌نظمی باشند (پیک، ۱۳۹۸: ۱۳۸).

روش شناسی

روش این پژوهش از لحاظ هدف بنیادی است. پژوهش بنیادی به ساخت الگوهای نظری برای تبیین پدیده‌ها می‌پردازد و به جنبه‌های کاربردی و یا عملی پژوهش در امور واقعی کمتر توجه دارد (میرزایی، ۱۳۸۸: ۶۰). روش تحقیق کیفی از نوع پدیده‌نگاری^۱ است. پدیده‌نگاری یک روش پژوهشی کیفی است که با شناسایی و تحلیل اندیشه‌ها و عقیده‌های مردم درباره‌ی یک پدیده سر و کار دارد و تلاش می‌کند، شیوه‌های مختلف اندیشه، تجربه و تفسیر یک پدیده توسط افراد گوناگون را شناسایی و بازنمود نماید، از این‌رو با دیدگاه‌ها و ادراک گوناگون درباره یک پدیده سروکار دارد (میرزایی، ۱۳۹۵: ۳۱۲). با روش پژوهش پدیده‌نگاری، می‌توان موضوع‌های بسیاری همچون رویکردها به یک وضعیت یا رفتار، فهم یک پدیده خاص در محیط خاص یا حتی فهم مسائل عمومی موجود در جامعه را مورد پژوهش قرارداد (بوودن^۲، ۲۰۰۰).

بوودن (۲۰۰۰)؛ رابطه^۳ بین ارکان پژوهش پدیده نگاری را (موضوع با پدیده موردپژوهش، مصاحبه شونده یا منبع اطلاعاتی و پژوهشگر) متقابل می‌داند، در این پژوهش رابطه بین مصاحبه شونده و پدیده رابطه‌ای قوی و قابل دفاع باید باشد. پژوهشگر در اجرای پژوهش باید بتواند با پدیده و مصاحبه شونده ارتباط مناسب بگیرد و اطلاعات زمینه‌ای در خصوص ابعاد دیگر مورد مطالعه داشته باشد.

شیوه جمع‌آوری اطلاعات در این نوع پژوهش مصاحبه پدیده‌نگارانه^۴ است. نمونه پژوهش باید حدود ۲۰ تا ۳۰ فرد را دربر بگیرد. نتایج پژوهش اغلب در قالب مقوله‌هایی، پراکندگی فهم و تجربه افراد نمونه پژوهش را درباره یک پدیده خاص بیان می‌کند (بوودن، ۲۰۰۰).

جامعه آماری در این پژوهش خبرگان و صاحب‌نظران پلیس در ایران است که ویژگی‌هایی مانند؛ تجربه، سابقه خدمت و دانش کافی در خصوص موضوع داشته‌باشند. برای پژوهش پدیده‌نگاری نمونه‌گیری تصادفی یا امکان‌پذیر نیست و یا عقلانی نیست. به نظر می‌رسد، نمونه از میان افرادی انتخاب می‌شود که آمادگی بروز اندیشه، تجربه و ادراک خود را داشته باشند (میرزایی، ۱۳۹۵: ۳۱۸). به اعتقاد بوودن (۲۰۰۰) در پدیده‌نگاری مصاحبه از ۲۰ تا ۳۰ نفر کفایت می‌کند. بنابراین در این پژوهش تعداد ۲۰ نفر از خبرگان و صاحب‌نظران ناجا با روش نمونه‌گیری غیرتصادفی هدفمند، انتخاب شده‌اند. پدیده‌نگاری پژوهشی مصاحبه‌محور^۵ است (بوودن، ۲۰۰۰). جمع‌آوری اطلاعات و داده‌های در این پژوهش از طریق مصاحبه ژرفانگر و بی‌ساخت انجام شده‌است.

با تکنیک تحلیل محتوای کیفی اطلاعات و داده‌ها تحلیل شده‌است. برای معتبر کردن داده‌ها و اطلاعات مصاحبه از تکنیک بازخورد استفاده شده است و خروجی مصاحبه و برداشت از محتوای مصاحبه در روز مصاحبه و در مصاحبه‌های بعدی با مصاحبه شونده اعلام‌شده و نواقص یا برداشت‌های

¹ Phenomenography

² Bowden, Johan A

³ Relationality

⁴ Phenomenographic Interview

⁵ Interview Centered

اشتباه برطرف و تایید نهایی آن گرفته شده است. برای معتبرکردن، مقوله‌ها و مفاهیم شکل گرفته در راستای توصیف شیوه‌های تجربه و ادارک جامعه‌محوری پلیس در ناجا (الگوی مفهومی) از داده‌ها و اطلاعات از روش روایی محتوایی^۱ لاوشه^۲ استفاده شده است.

یافته‌های پژوهش

مشخصات جمعیت شناختی نمونه آماری (مصاحبه‌شوندگان): درجه‌سازمانی ۱۵ درصد سرتیپ دوم از طیف امراء، ۶۰ درصد سرهنگ و ۲۰ درصد سرهنگ دوم در طیف افسر ارشد و ۵ درصد نیز بدون درجه نظامی تشکیل شده‌است. ۶۰ درصد دارای مدرک تحصیلی دکتری و ۴۰ درصد دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد هستند، ۳۰ درصد در رشته‌های علوم اجتماعی، ۲۵ درصد رشته‌های علوم انتظامی و دافوس، ۱۰ درصد رشته‌های علوم دفاعی و امنیتی، ۱۰ درصد رشته‌های مدیریت، ۱۰ درصد رشته علوم سیاسی و ۵ درصد رشته روان‌شناسی تحصیل کرده‌اند. ۵۵ درصد جایگاه سازمانی سرتیپی و ۴۵ درصد جایگاه سازمانی سرتیپ دومی داشته‌اند، سنوات خدمت؛ ۳۰ درصد بین ۲۶ تا ۳۰ سال، ۲۰ درصد بین ۱۶ تا ۲۰ سال، ۱۵ درصد بالای ۳۶ سال، ۱۵ درصد بین ۲۱ تا ۲۵ سال، ۱۰ درصد بین ۳۱ تا ۳۵ سال و ۱۰ درصد بین ۱۰ تا ۱۵ سال است. ۵۰ درصد عضو هیئت علمی دانشگاه و موسسات علمی کشور هستند و ۵۰ درصد نیز عضو هیئت علمی نیستند. ۴۰ درصد در گروه شغلی مدیریتی، ۳۰ درصد فرماندهی، ۲۰ درصد پژوهشی و ۱۰ درصد آموزشی قرار گرفته‌اند.

نتایج تحلیل محتوا و پاسخ به پرسش‌ها

پرسش اول: زمینه‌های گرایش و توجه به رویکرد جامعه‌محوری پلیس در ناجا از دیدگاه خبرگان و صاحب‌نظران ناجا چگونه هستند؟
 با تحلیل محتوا مشخص گردید که؛ زمینه‌های گرایش و توجه پلیس ایران به رویکرد پلیس جامعه‌محور در ۴ مولفه اصلی و تعداد ۱۱ زیر مولفه به شرح جدول شماره (۲) دسته‌بندی شده‌است.

جدول ۲: زمینه‌های گرایش به رویکرد پلیس جامعه‌محور در ناجا

مفهوم	مولفه	زیر مولفه
زمینه‌های گرایش به رویکرد پلیس جامعه‌محور	اجتماعی	تغییرات اجتماعی
		نیاز اجتماعی
		ویژگی اجتماعی پلیس
	اقتصادی	درون سازمانی
		بیرون سازمانی
	اندیشه‌ای - گفتگمانی	انقلاب اسلامی و رهبری
		تاریخی
		جهانی
		علمی
	مدیریتی - قانونی	قانونی
		فرماندهان و مدیران

^۱ Content Validity

^۲ Lawshe

بحث و تحلیل نتایج پرسش اول: «زمینه» عبارت است از؛ بسترها و میناهایی که امکان پیدایش و یا پذیرش پدیده و یا موضوع را فراهم می‌کنند. در این تعریف پدیده یا موضوع «رویکرد جامعه‌محوری پلیس» است، که مقرر شده این موضوع به‌عنوان یک رویکرد یا پدیده در سطح ناجا پذیرش شود. بنابراین پرسش اول به بررسی این بسترها و میناهایی پرداخته است که به موجب آنها رویکرد جامعه‌محوری در پلیس ایران پذیرفته شده است. با تحلیل محتوای اطلاعات و داده‌ها زمینه‌های توجه و گرایش ناجا به رویکرد جامعه‌محوری پلیس به شرح زیر هستند:

۱- **زمینه اجتماعی:** این زمینه‌ها مشتمل بر مولفه‌های؛ (۱) تغییرات اجتماعی، مانند؛ پیچیدگی شرایط نظم و امنیت اجتماعی، نگاه منفی مردم به پلیس اطلاعات محور، شرایط اجتماعی کشور، تطابق این رویکرد با ذائقه مردم، تغییر و تحولات اجتماعی دهه ۷۰، پیچیده‌شدن مسائل اجتماعی، توسعه ظرفیت‌های اجتماعی، توسعه فرهنگی جامعه و ارتقاء سطح تحصیلات جامعه، (۲) نیازهای اجتماعی، مانند؛ اشتراک‌گذاری نظم و امنیت، مراجعه مردم به کلانتری، کاهش هزینه منازعات و پرونده‌ها با راه‌کارهای حل و فصل اجتماعی نه قضایی و دریافت آموزش‌های پیشگیری. (۳) ویژگی اجتماعی پلیس، مانند؛ پلیس نهاد نظامی محض نیست، پلیس نهاد امنیتی اجتماعی، نهادی ذاتا جامعه‌محور، مردم‌مدار بودن پلیس، علاقمندی ناجا برای حفظ تعامل، سطح بالای تماس پلیس با مردم، نیازمندی پلیس به کمک مردم، گسترش در همه نقاط کشور، ناتوانی انجام مأموریت بدون مشارکت مردم، رابطه تنگاتنگ با مردم و متهم و مجرم.

۲- **زمینه اقتصادی:** این زمینه مشتمل بر مولفه‌های؛ (۱) اقتصاد درون سازمان، مانند؛ کافی‌نبودن منابع در انجام مأموریت، توجه به برون‌سپاری مأموریت‌ها قابل برون‌سپاری و ناگزیری سازمان به هزینه‌کرد زیاد (۲) اقتصاد برون سازمانی، مانند؛ هزینه پایین دولت برای پلیس و امنیت، تاثیر وضعیت اقتصادی نامناسب در عملکرد پلیس، چالش اقتصادی مردم، کج کارکردی نظام اقتصادی کشور، تاثیر مسائل اقتصادی در ارتکاب جرم {تعطیلی کارخانه، تورم بالا}.

۳- **زمینه اندیشه‌ای-گفتمانی:** این زمینه شامل مولفه‌های؛ (۱) انقلاب اسلامی و رهبری، مانند؛ اندیشه بنیانگذار انقلاب اسلامی ایران، اندیشه رهبری انقلاب اسلامی ایران، هوشمندی رهبری انقلاب، تاکید رهبری انقلاب درباره جنبش فکری، تدابیر رهبری انقلاب (کلانتری پناهگاه مردم)، پلیس در تراز انقلابی، پلیس برای مردم، توجه به مردم در مبانی اسلام، نگاه امر به معروف و نهی از منکر، نگرش دینی فرماندهان و کارکنان، تاثیر اندیشه‌ها و تدابیر رهبری، تعهد اخلاقی پلیس به همه اقشار جامعه (پوشاندن لباس به تن کارتون خواب)، تاثیر انقلاب اسلامی، انطباق جامعه‌محوری با ارزش‌های اسلامی، تاثیر اندیشه‌های اسلامی، (۲) زمینه علمی، مانند؛ مطالعات دانشگاه پلیس، آشناسدن فرماندهان ناجا با ادبیات نظری جامعه‌محوری، تاثیر سازمان تحقیقات و مطالعات ناجا، شگفتی اولیه مراکز علمی در اوایل این ورود ناجا به این رویکرد و همکاری ثانویه با پلیس، تاثیر پیشرفت‌های علمی کشور، تدوین کتاب و مقالات علمی، ترجمه کتاب و مقالات علمی، استفاده از مطالعات سایر کشورها، تحقیقات اساتید دانشگاه پلیس، انتشار فصلنامه‌های علمی پلیس، مطالعه و پژوهش‌های مدیران ناجا، تاثیر مراکز تحقیقاتی ناجا، (۳) زمینه تاریخی، مانند؛ تشکیل کمیته انقلاب

اسلامی، مشارکت اجتماعی در حل مسائل جامعه در قدیم (کمک به مسافر در راه مانده)، سابقه جامعه‌محوری در شهربانی، گشت و تعامل مشترک مردم با کمیته انقلاب، حافظه تاریخی مردم در مورد نظامی‌ها، روند شکل‌گیری حاکمیت مردمی، انقلاب جواب به مطالبات مردم، شکل‌گیری مشارکت انتظامی اول انقلاب، زمینه گذشته جامعه محوری ناجا، تاثیر تاریخی پیروزی انقلاب در جامعه محوری (۴) زمینه جهانی، مانند؛ شکل‌گرفتن این الگو در کشورهای توسعه‌یافته، کپی‌برداری سایر کشورها از این رویکرد، ریشه جهانی دارد، تاثیر مطالعات تطبیقی پلیس سایر کشورها.

۴- زمینه‌ی مدیریتی- قانونی: این زمینه مشتمل بر مولفه‌های؛ (۱) قانونی، مانند؛ قانون اساسی، منشور حقوق شهروندی، رعایت حقوق شهروندی، برنامه‌های توسعه کشور (۲) فرماندهان و مدیران، مانند؛ تاثیرگذاری فرمانده ناجا (سردار قالیباف و سردار احمدی‌مقدم)، تاثیرگذاری فرماندهان ارشد ناجا، بستر سازی جذابیت شغل پلیس برای دانش آموزان و نوجوانان، توجه به مشارکت‌محور کردن سازمان و ایجاد ظرفیت پلیس در حل و فصل اختلافات مردم.

پرسش دوم: ویژگی‌های رویکرد جامعه‌محوری پلیس در ناجا از دیدگاه خبرگان و صاحب‌نظران ناجا چگونه است؟

با تحلیل محتوا مشخص گردید که؛ ویژگی‌های رویکرد پلیس جامعه‌محور در ناجا به ۳ مولفه اصلی و تعداد ۶ زیر مولفه به شرح جدول شماره (۳) دسته‌بندی شده‌است.

جدول ۳: ویژگی‌های رویکرد پلیس جامعه محور در ناجا

مفهوم	مولفه	زیر مولفه
ویژگی‌های رویکرد پلیس جامعه‌محور	شناختی	نهادی
		اجتماعی
	سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی	نهادی
		اجتماعی
	عملیاتی	نهادی
		اجتماعی

بحث و تحلیل نتایج پرسش دوم: «ویژگی» عبارت است از؛ شاخص‌ها و نشانه‌هایی که تفاوت یک پدیده را با چیزها یا پدیده‌های دیگر نمایان می‌سازد یا با چیزهایی که به نظر می‌رسد مشابهتی دارند، متمایز می‌کند. نشانه یا نشانه‌هایی است که چیزی را از چیزهای دیگر متمایز کرده و باعث شناخت آن چیز می‌شوند. بنابراین پرسش دوم این پژوهش به بررسی نشانه‌ها و شاخص‌هایی پرداخته است که رویکرد جامعه‌محوری پلیس در ناجا را با سایر رویکردهای پلیسی متمایز کرده‌است. با تحلیل محتوای اطلاعات و داده‌ها ویژگی رویکرد جامعه‌محوری پلیس در ناجا مشخص شده‌است و این ویژگی‌ها به شرح زیر هستند:

۱- ویژگی شناختی: این ویژگی کمک می‌کند که سازمان و سیاست‌گذاران پلیس درک درستی از مسائل اجتماعی داشته‌باشند و در حوزه مساله‌یابی موضوعات امنیتی انتظامی مطرح است، این ویژگی به پیش‌بینی مسائل اجتماعی و انتظامی برمی‌گردد؛ شامل مولفه‌های؛ (۱) اجتماعی، مانند؛

انتقال سریع گزارش مردمی، دریافت سریع و ساده انتقادات و پیشنهادات مردم، توجه به نیازها و مطالبات جامعه، توجه به اولویت های نظم و امنیت از نگاه مردم، جلب اعتماد مردم برای ارائه نظر، پیمایش و شناخت نظر و رفتار مردم، برآورد اجتماعی (دریافت اولویت از نگاه مردم)، آموزش همگانی، توجه به زمینه جرم (خاک جرم)، انتقال توجه به جرم نه مجرم، انتقال پیشگیری از انتظامی به اجتماعی، دنبال زمینه های اتفاق و جرم، توجه به مسئله محوری در این رویکرد، شناخت قبل از اقدام انتظامی، تعیین سهم سایر نهادها از ارتکاب جرم، مطالعه زمینه جرم، علت یابی مسئله، ظرفیت بالای آموزش همگانی پلیس، شناخت ایمنی خودرو، اطلاع موارد مشکوک، توجه به مطالبات صنفی و مردمی، تقدم پیشگیری اجتماعی بر انتظامی، ارسال و اعلام اخبار جرم به پلیس، شنیدن دیدگاه و نظرات مردم در امکان مذهبی و عمومی (۲) نهادی، مانند؛ نقد رفتار پلیس، ارزیابی عملکرد ماموران از سامانه ۱۹۷، سیاستگذاری و برنامه ریزی و اجرا، توجه به جنبه ها و شاخص های علم و پژوهش، مرکز افکارسنجی، مرکز رصد فضای مجازی، محدود به زمان نبودن، فعالیت تحقیقاتی، نگاه سیستمی به روابط پلیس و جامعه، تقاضای تامین امنیت از سمت جامعه.

۲- ویژگی سیاست گذاری و برنامه ریزی: این ویژگی در سطح سازمان به منظور طرح ریزی برنامه های توسعه و مدیریت منابع و امکانات برای پیشبرد اهداف و فعالیت ها مطرح است، این ویژگی نمایانگر طرح ها و فرآیندهای اجرای رویکرد جامعه محوری است که در آن تصمیم سازی مهمترین رکن را به خود اختصاص می دهد، شامل مولفه هایی؛ (۱) اجتماعی، مانند؛ مدیریت ساخت کلیپ و تیزر آموزشی، برنامه مشارکت سازمان های دولتی و مردم نهاد و افراد تاثیرگذار، تدوین شیوه نامه کاربران آینده ترافیکی (آینده نگری)، تدوین طرح همیاران پلیس، تدوین طرح پلیس یاران نوجوان، تدوین طرح پلیس یاران جوان، تدوین طرح پلیس مدرسه، تدوین طرح فرهنگ یاران مدرسه (معلمین)، برنامه ریزی آموزش رانندگان و بازاریان، برنامه آموزش شیوه همکاری با پلیس، تدوین الزامات استفاده از ظرفیت جامعه در صحنه نظم و امنیت، تدوین برنامه حضور پلیس در محلات، برنامه برای آموزش والدین، توجه به مشارکت مردم در سیاست گذاری پلیس، برنامه مشارکت مردم در تعیین اهداف پلیس، برنامه آگاه سازی ذینفعان خدمات انتظامی، طرح توانمندسازی انتظامی مردم و نهادها، برنامه تزیق آگاهی پلیسی به جامعه و افراد، برنامه آموزش و اصلاح زمینه های جرم، برنامه آموزش همه افراد، برنامه آموزش مهارت تعامل اجتماعی، تدوین رویکرد توجه به جرم نه مجرم، برنامه ریزی بلند مدت حل مسائل اجتماعی، برنامه مستندسازی و تدوین فیلم، محوریت شعار؛ مردم آگاه، پلیس آگاهی و مشارکت آگاهانه، توسعه آگاهی در شناخت و تولید امنیت، برنامه ریزی برای استفاده از ظرفیت وزارت ارشاد در مطبوعات، برنامه آموزشی در لابه لای حوادث و اخبار پلیسی، برنامه آموزش همگانی (کنترل خشم و ...) تدوین راهبرد انتظامی «کاهش جرم فقط وظیفه پلیس نیست»، طرح شورای معتمدین پلیس، برنامه ریزی برای استفاده از ظرفیت نهادهای دولتی و مردمی، تدوین طرح پلیس محله، طرح پلیس افتخاری، (۲) نهادی، مانند؛ برنامه اصلاحاتی در ساختار سازمان (تخصصی شدن بخش هایی از ساختار پلیس)، طراحی سامانه ها، بازطراحی ساختار (بازرسی، اجتماعی، پژوهشی)، طرح مراکز مشاوره و مددکاری کلانتری ها، طرح تشکیل ساختار پلیس زن و آموزش بومی آن،

طرح ساختار معاونت اجتماعی و فرهنگ ترافیک راهور، برنامه‌ریزی برای حضور اساتید دانشگاه پلیس برای تشریح رویکرد، برنامه آموزش کارکنان پلیس، تشکیل پلیس پیشگیری، تشکیل ساختار اجتماعی ناجا، توجه به ساختار تخت، تغییر نگاه به مسئولیت عمل با مامور صف، برنامه‌ریزی برای آموزش حل مسئله، توجه به اخلاق پلیس، تدوین شعارهای هفته ناجا، برنامه‌ریزی برای توسعه گفتمان جامعه‌محوری در سطح سازمان، تهیه طرح آموزش پلیس‌های تخصصی، برنامه‌ریزی برای ایجاد شرکت‌های انتظام، تدوین نظام برون سپاری.

۳- ویژگی عملیاتی: این ویژگی به مجموعه‌ای از اجرای فعالیت‌های پلیس در بستر جامعه می‌پردازد، که نماینگر مشارکت پلیس و جامعه برای حل مسائل اجتماعی و انتظامی و پیشگیری و کشف جرائم است. این ویژگی آخرین لبه‌ی رویکرد جامعه‌محوری در مواجهه با مردم و پلیس در اجرای طرح‌ها و مشارکت‌ها است، شامل مولفه‌های؛ (۱) اجتماعی، مانند؛ مشاوره انتظامی و خانوادگی در کلانتری، امکان تعامل دو سویه مردم و پلیس، ایجاد باور به همکاری پلیس و مردم، تعامل با نهادهای رسمی (شورای عالی امنیت ملی، وزارت کشور، وزارت اطلاعات و ...)، آموزش قوانین راهنمایی و رانندگی، استفاده از ظرفیت رسانه و انیمیشن، تولید محتوای نمایشی، توجه به حقوق شهروندی (زن پلیس فقط متهم زن را حمل کند)، همکاری و همراه سازی جامعه، استفاده از بستر بزرگ دانش آموزی، تعامل با وزارت آموزش و پرورش، مشارکت دانش‌آموزان در اجرای ماموریت، کنترل رفت و آمد خودروها توسط پلیس مدرسه، آموزش دانش‌آموزان در خصوص قوانین راهور، مشارکت مردم، ارتباط پلیس با موسسات مردم نهاد، ارتباط مستمر با مردم، استفاده از ظرفیت روحانیون، مشارکت اجتماعی، تعامل اجتماعی در برقراری در نظم و امنیت، ایجاد شبکه روابط مردم و پلیس، تعامل بین افراد و پلیس (دانش آموز)، مشخص شدن راه‌های ارتباطی، اعلام نیازمندی جامعه به پلیس، انتشار و دیده شدن نتایج کار، انجام ماموریت با کمک مردم، استفاده از قوه قهریه در زمانی که مردم مسئله‌ای را بپذیرند، آگاهی بخشی در قبل، حین و بعد آسیب، استفاده از ظرفیت جامعه و توانایی مردم، نهادها، مردم سلول‌های مشارکت پلیس می‌شوند، حضور پلیس در مدارس و مساجد و دانشگاه، ارتباط با نهادهای آموزشی، برقراری ارتباط با مردم برای تدوین الویت‌ها، رابطه دوسویه مردم و پلیس، حضور پلیس در مراکز صنعتی و صنفی، ارتباط با مساجد، مدارس، استمرار مشارکت جامعه، استفاده از ظرفیت جامعه، مشارکت نهادهای دولتی و غیر دولتی، استفاده از ظرفیت رسانه، اطلاع رسانی در حوزه نظم و امنیت، آموزش همگانی در امور انتظامی، مشارکت همگانی در انجام امور انتظامی، آموزش به مال‌خر و مال‌باخته (در سرقت‌ها)، آموزش به مسافر و مسافربر شخصی، ارتباط پلیس با مخاطب ۸۰ میلیون نفری، آموزش استفاده‌کنندگان از ناوگان عمومی، مشارکت با مردم و نهادها، دریافت مشارکت برخی نهادها که وظیفه مشارکت ذاتی دارند (خودروساز، سازمان ثبت اسناد در جعل)، مشارکت همه در کاهش سرقت، مشارکت مردم در ایجاد نظم و امنیت، اجرای طرح برون سپاری، اجرای طرح خصوصی سازی، استفاده از ظرفیت ریش‌سفیدان، متنفذین و روحانیون، حضور در منازل کسانی که با هم اختلاف دارند، استفاده از ظرفیت محله‌ها، ملاقات و سخنرانی روسای کلانتری با مردم، حضور پلیس در مدارس و دانشگاه‌ها، حضور مشاوره در مدارس

توسط پلیس، حضور پلیس راهور در مدارس، مشارکت و همراهی مردم در مأموریت، آموزش رد شدن از عرض خیابان، همیاری در خط کشی عابر پیاده، آموزش همگانی، ایمنی (انتظامی) در ساخت و سازها، کنترل مردم بر نظم و امنیت محله، استفاده از ظرفیت ائمه جماعات، درگیر کردن همه در تامین نظم و امنیت، استفاده از شورا یاران محلات، استفاده از ظرفیت سرای محله، برگزاری همایش پلیس با اصناف، برگزاری نشست‌های پلیس و محلات، گشت مشترک مردم و پلیس، گفت‌وگو رسانه‌ای این رویکرد، استفاده و تعامل با همه سطوح جامعه، ایجاد بستر لازم برای زنگ زدن به پلیس.

پرسش سوم: پیامدهای رویکرد جامعه‌محوری پلیس در ناجا از دیدگاه خبرگان و صاحب‌نظران ناجا چگونه هستند؟

در تحلیل محتوای داده‌ها و اطلاعات و مقوله‌بندی کدها مربوط مشخص گردید که؛ پیامدهای رویکرد پلیس جامعه‌محور در ناجا دارای ۲ مولفه اصلی و تعداد ۴ زیر مولفه به شرح جدول شماره (۴) دسته‌بندی شده‌است.

جدول ۴: پیامدهای رویکرد پلیس جامعه‌محور در ناجا

مفهوم	مولفه	زیر مولفه
پیامدهای رویکرد جامعه‌محوری پلیس	مثبت	اجتماعی
		نهادی
	منفی	اجتماعی
		نهادی

بحث و تحلیل نتایج پرسش سوم: «پیامد» عبارت است از؛ تغییراتی که در وضعیت و شرایط محیطی و فرامحیطی چیزی در نتیجه بکارگیری و یا استفاده از برنامه خاصی ایجاد می‌شود. بنابراین پرسش سوم این پژوهش به بررسی تغییراتی خاصی پرداخته است که به موجب بکارگیری رویکرد جامعه‌محوری پلیس در ناجا و جامعه ایجاد شده‌است. با تحلیل محتوای اطلاعات و داده‌ها پیامد رویکرد جامعه‌محوری پلیس در ناجا مشخص شده‌است و این پیامدها به شرح زیر هستند:

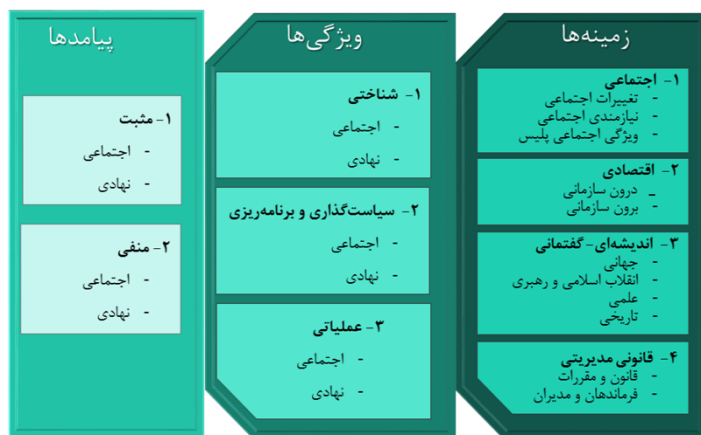
۱- پیامدهای مثبت: این پیامد شامل مولفه‌های؛ (۱) اجتماعی، مانند؛ تامین احساس امنیت (کارکرد پنهان پلیس)، تامین امنیت (کارکرد آشکار پلیس)، کاهش اختلافات اجتماعی و خانوادگی، خاطرات خوب مردم از انیمیشن پلیس، اعتماد برای تماس بچه به پلیس، سفارش به خانواده برای مراجعه به پلیس، پیشگیری انتظامی توسط دانش آموزان، تاثیر مشارکت دانش‌آموزان در کاهش تخلفات رانندگی، پیشگیری از تصادف، دیده‌بانی اجتماعی، پیشگیری از جرم، کنترل و کاهش بزه‌دیدگی، اعتماد به پلیس در زمینه تعامل اجتماعی، احساس آبرومندانانه در مراجعه به پلیس، اعتماد اجتماعی، پیشگیری انتظامی، رضایت مردم و مشارکت مردم، اعتماد بین مردم و پلیس، توجه به جرم نه مجرم، اعتماد اجتماعی، رضایتمندی، اعتماد به ناجا، افزایش آگاهی و مشارکت جامعه، عمل کردن پلیس با اندیشه و صبر، کاهش جنبه قهری پلیس از دیدگاه مردم، کاهش زمینه‌های اجتماعی ارتکاب جرم، کاهش و کنترل آسیب‌های اجتماعی، پیشگیری اجتماعی، نشان دادن اقتدار اجتماعی پلیس،

گسسته شدن چرخه جرم با مشارکت، کاهش ورود پرونده‌های قضایی، رضایتمندی مردم، کاهش هزینه‌های انتظامی (پیشگیری از یک قتل)، کاهش هزینه‌های دادرسی، مصالحه و دوستی جامعه، ارتقاء امنیت با بهره‌گیری از مشارکت، اغناء افکار عمومی، شناخت مسئله اجتماعی، جوابگویی به مطالبات مردم، جلب اعتماد عمومی، استقبال قوه قضائیه، ارائه آسان و سریع خدمات (صدور گذرنامه، گواهینامه و ...)، سود مردم در مشارکت و همکاری با پلیس، ارتقاء آگاهی و دانش انتظامی جامعه، ایجاد مسئولیت اجتماعی، افزایش آگاهی و مشارکت اجتماعی و استقبال مردم از مشارکت با پلیس، (۲) نهادی، مانند؛ رسیدگی به ماموریت‌های اصلی پلیس، افزایش اقتدار پلیس، محبوبیت پلیس، افزایش هوشمندی سازمان پلیس (مشاوره و ...)، کاهش حجم پرونده‌های قضایی (مختومه شدن ۷۲ درصد پرونده‌ها در مشاوره برخی کلانتری‌ها)، باعث کاهش شکاف نظام سیاسی و نظام اجتماعی، کاهش بار انتظامی ناجا، کاهش هزینه‌های مالی سازمان، نقش مطالبه‌گری پلیس از سازمان‌ها، مطالبه‌گری از نهادهای مسئول، کاهش ارجاع افراد در پرونده‌های قضایی، کاهش هزینه ماموریت، مشارکت مردم در هزینه نظم و امنیت، افزایش تمرکز پلیس بر امنیت عمومی، کاهش خشونت رفتاری پلیس، جوابگویی پلیس.

۲- پیامدهای منفی: این پیامد شامل مولفه‌های؛ (۱) اجتماعی، مانند؛ کاهش اعتماد برخی از اصناف، تولید برخی از نارضایتی‌های اجتماعی، کاهش مشروعیت پلیس، کاهش اعتماد نهادی به پلیس، کاهش سطح همکاری با پلیس (چراغ زدن رانندگان به همدیگر)، درگیری با پلیس، ناتوانی در تعیین تکلیف جرم (مردم در این رویکرد کمتر به خواسته‌شان می‌رسند) و وجهه نامناسب اجتماعی به کمک‌های مالی (خیرین امنیت ساز)، (۲) نهادی، مانند؛ تعریف ناقص و اجرای ناقص جامعه محوری، نگاه از بالا به پایین پلیس به جامعه، تعریف نادرست از ظرفیت جامعه، تقلیل تعریف مشارکت (کمک مالی و اقتصادی)، مشارکت نامناسب موسسات و جامعه با پلیس، انتظار مشارکت پولی و مالی از مردم، برخورد امنیتی با امر اخلاقی، وظیفه تراشی برای پلیس، افزایش هزینه نیروی انسانی پلیس، تقلیل مشارکت همگانی به مالی و لجستیکی، فساد آمیز بودن تقلیل مشارکت، بازخورد نامناسب استفاده پلیس از یگان‌های واکنش سریع در برخی از جرائم، کارکنان مخالف این رویکرد هستند، پارادوکس سازمانی ایجاد می‌شود، نشت اطلاعات پلیسی و محرمانه.

تدوین الگوی مفهومی جامعه‌محوری پلیس در ناجا: الگوی مفهومی جامعه‌محوری پلیس در ناجا در شکل شماره (۲) نمایه شده است.

شکل ۱: الگوی مفهومی رویکرد جامعه‌محوری پلیس در ناجا

همان‌طوری که در الگوی شکل شماره (۲) نشان داده شده است، رویکرد جامعه‌محوری پلیس در ناجا از زمینه‌هایی برای شکل‌گیری برخوردار است که این زمینه‌ها عبارتند از: (۱) اجتماعی، (۲) اقتصادی، (۳) اندیشه‌ای-گفتمانی و (۴) قانونی-مدیریتی، همچنین دارای ویژگی‌هایی است که در سه بعد؛ (۱) شناختی، (۲) سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی (۳) عملیاتی و در ادامه پیامدهایی داشته است که در دو بعد (۱) منفی اجتماعی و نهادی (سازمانی) و (۲) مثبت اجتماعی و نهادی (سازمانی)، قابل ارائه است. در بخش قبلی به روشنی و صراحت در خصوص مولفه‌ها و زیر مولفه‌های هر کدام از ابعاد سه‌گانه توضیح داده شده است.

نتیجه‌گیری

به‌طور کلی در این پژوهش، مفاهیم رویکرد جامعه‌محوری پلیس در ناجا و روابط منطقی بین آنها از دیدگاه خبرگان و صاحب‌نظران شناسایی و تعیین شده است. با بررسی نظام‌مند و علمی مشخص شد که؛ زمینه‌های شکل‌گیری رویکرد جامعه‌محوری پلیس در ناجا، اجتماعی، اقتصادی، اندیشه‌ای-گفتمانی و مدیریتی-قانونی هستند. جامعه‌محوری رویکردی است که بستر آن در نظام اجتماعی، سیاسی و فرهنگی ایران وجود داشت و با آشنایی سازمان و مدیران پلیس با گفتمان جهانی و علمی این رویکرد، پذیرش آن تسهیل شده است. تغییرات اجتماعی در جامعه ایران دهه‌ی ۷۰، نیازهای مدنی جامعه به خدمات انتظامی بیشتر و ویژگی و جذابیت پلیس مهم‌ترین عوامل در زمینه اجتماعی گرایش به جامعه‌محوری در ناجا هستند. اقتصاد درون سازمانی یکی از زمینه‌های گرایش ناجا به سمت جامعه‌محوری است، این زمینه به سازمان کمک کرد که مقداری از هزینه‌ها و اعتبارات مالی پلیس از طریق برون‌سپاری، ارائه خدمات انتظامی، مشارکت مردمی تامین نماید. وضعیت اقتصاد کشور نیز یکی از زمینه‌های گرایش ناجا به سمت جامعه‌محوری بوده است، هزینه پایین دولت برای پلیس و امنیت، وضعیت اقتصادی نامناسب کشور در ارتکاب برخی از جرائم و عملکرد پلیس، تاثیر کج کارکردی نظام اقتصادی کشور بر نظام امنیتی و نظم اجتماعی، عواملی هستند که ناجا برای

مدیریت آنها به سمت مسئله محوری، مشارکت‌پذیری و سایر شاخص‌های رویکرد جامعه‌محوی حرکت داده‌است. پیروزی انقلاب اسلامی در ایجاد رویکرد جامعه‌محوری پلیس در ناجا موثر بوده است؛ تشکیل کمیته انقلاب برای مشارکت در انتظام اجتماعی با کمک مردم و نیروهای داوطلب، مردمی‌شدن برخی از امور انتظامی در اوایل انقلاب و حضور این اندیشه در یگان‌های انتظامی به عنوان تجربه‌ای مناسب در درون سازمان ناجا بعد از ادغام نیروی انتظامی و شکل‌گیری سازمان جدید ناجا در سال ۱۳۷۰، در ایجاد رویکرد جامعه‌محوری نقش داشته‌اند. اندیشه و تدابیر بنیان‌گذار کبیرورهبی معظم انقلاب اسلامی یکی از زمینه‌های ایجاد رویکرد جامعه‌محوری در پلیس بوده‌است؛ در اندیشه، تدابیر و سخنرانی‌های بینانگذار و رهبری انقلاب اسلامی ایران به صورت روشن و صریح از مشارکت و توجه به مردم و جامعه در نیروی انتظامی به کرات اشاره شده‌است به عنوان مثال؛ "امنیت متعلق به همه است؛ نیروی انتظامی هم متعلق به همه است. یا، «نیروی انتظامی نیروی مسلح اجتماعی است» و «یار مقتدر و مهربان» را رهبر معظم انقلاب اسلامی خطاب به نیروی انتظامی بیان کرده‌اند. پیشرفت علمی کشور و به تبع آن ناجا به‌عنوان یک گفتمان در پذیرش و توسعه رویکرد جامعه‌محوری در ناجا اثرگذار بوده‌است؛ آشنایی مجامع علمی کشور و دانشگاه پلیس با ادبیات جامعه‌محوری و مطالعه وضعیت این رویکرد در سایر نقاط جهان به توسعه و پذیرش آن در ناجا کمک کرد. از طریق ترجمه کتاب‌ها و مقالات علمی و تجربیات سایر کشورها بذره‌های رشد رویکرد جامعه‌محوری در ناجا با توجه به آمادگی و فراهم‌بودن سایر شرایط در ایران، کاشته‌شد. قوانین و مقررات کشور یکی از زمینه‌های شکل‌گیری جامعه‌محوری در ناجا بوده‌است؛ قانون اساسی در فصل پنجم بر حق حاکمیت ملت تاکید کرده است و برنامه‌های توسعه کشور نیز به برون‌سپاری و خصوصی‌سازی برخی از وظایف سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی تاکید داشته است که این‌ها زمینه‌هایی برای پذیرش برخی از ویژگی‌های رویکرد جامعه‌محوری در ناجا هستند. آشنایی با رویکردهای فرماندهی و مدیریت پلیس در سطح جهان و مطالعات تطبیقی نیز یکی از زمینه‌های گرایش ناجا به سمت جامعه‌محوری بوده‌است؛ کپی‌برداری ناجا از پلیس کشورهای توسعه‌یافته در راستای بکارگیری رویکرد پلیس جامعه‌محور بر کسی پوشیده نیست.

ویژگی‌های رویکرد جامعه‌محوری پلیس در ناجا به سه بخش نظام‌مند و وابسته به هم؛ «شناختی»، «سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی» و «عملیاتی» تقسیم‌بندی شده است؛ به نحوی که در این رویکرد، این ویژگی‌ها به صورت سیستمی به هم وابسته‌اند و یک کل با عنوان رویکرد جامعه‌محوری پلیس در ناجا را شکل می‌دهند. ویژگی شناختی اولین حلقه نظام شکل‌گیری رویکرد جامعه‌محوری پلیس در ناجا است؛ ویژگی شناختی، گام نخست در اجرای رویکرد جامعه‌محوری است، اطلاعات و داده‌ها از محیط اجتماعی دریافت می‌شود، بر اساس آنها وضعیت‌سنجی انجام می‌گیرد و شناختی از وضعیت اجتماعی و انتظامی جرائم پیدا می‌شود. این شناخت به عنوان منابع و دانش تصمیم‌سازی به مرحله‌ی بعدی یعنی سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی سپرده می‌شود. ویژگی سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی دومین حلقه از نظام رویکرد جامعه‌محوری است؛ در این مرحله، ناجا سیاست‌های کلی این رویکرد را بر اساس شناخت اجتماعی و انتظامی مرحله قبلی و سایر اسناد اثرگذار طراحی و

فعالیت‌ها مربوطه را تعریف می‌نماید. در این مرحله طرح‌ها، ساختارها، نظام‌ها، فرآیندها، نقش‌ها و اسناد مورد نیاز برای پیاده‌سازی رویکرد جامعه‌محوری تهیه و تدوین می‌شود. ویژگی عملیاتی سومین حلقه از نظام رویکرد جامعه‌محوری است که اجرای این رویکرد را در محیط اجتماعی به نمایش می‌گذارد؛ در این مرحله همه‌ی طرح و برنامه‌ها در محیط اجرایی سازمان و جامعه پیاده‌سازی می‌شود. این مرحله آخرین مرحله در اجرای رویکرد جامعه‌محور است. تغییرات ساختاری، فرآیندی، منابع انسانی و سامانه‌ای در درون سازمان بر اساس برنامه‌ریزی قبلی ایجاد می‌شود، راهبردها و راه‌کارهای تعاملی و مشارکتی اجتماعی در راستای اهداف از پیش تعیین‌شده بین پلیس و جامعه اجرایی می‌شود.

اجرای رویکرد جامعه‌محوری پلیس در ناجا پیامدهای اجتماعی و سازمانی (نهادی) داشته است، که برخی از این پیامدها مثبت و برخی منفی هستند؛

نتایج این پژوهش در تدوین الگوی جامعه‌محوری پلیس در ناجا با نتایج پژوهش عامری (۱۳۹۵) که بیان می‌دارد، مولفه‌های ساختاری، رویکردی و فردی و عوامل درون و برون‌سازمانی در پیشگیری انتظامی جامعه‌محوری پلیس موثر بوده است، هماهنگی دارد. به این دلیل که؛ زمینه‌های شکل‌گیری و گرایش ناجا به سمت این رویکرد همه مولفه‌های موثر در پژوهش را پوشش می‌دهد. الگوی پژوهش حاضر نشان می‌دهد، پیشگیری انتظامی یکی از پیامدهای رویکرد جامعه‌محوری است.

نتایج پژوهش خلیلی اردکانی (۱۳۹۴) مبنی بر اینکه؛ تمرکززدایی در ساختار پلیس، استفاده از راهبرد حل مسئله و مشارکت شهروندان در برنامه‌های پلیس، به عنوان عوامل مؤثر در نهادینه شدن رویکرد پلیس جامعه‌محور تعیین شده‌است با برون‌داد این پژوهش در بخش ویژگی‌های سیاست‌گذاری و عملیاتی رویکرد جامعه‌محوری پلیس همخوانی دارد و اینکه در پلیس ایران با توجه به کمبود منابع و امکانات، امکان اجرای کامل طرح میسر نبوده‌است و رویکرد جامعه‌محوری در پلیس ایران به صورت کامل نهادینه نشده است با تایید انطباق این رویکرد با جهانی‌محلی شدن تایید می‌کند که موفقیت‌های جهانی تحت تاثیر عوامل محلی قرار می‌گیرند.

نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش قصری و همکاران (۱۳۹۲) که نشان داد؛ در نظام پیشنهادی پلیس جامعه‌محور، مولفه‌های ساختاری، رویکردی، فردی و آموزشی پلیس فعلی با تغییر نگرش به پلیس جامعه‌محور پیشگیری از جرم، ارتقاء می‌یابند با بخش ویژگی‌ها و زمینه‌های رویکرد جامعه‌محوری پلیس در این پژوهش هم‌خوانی دارد. همچنین گستره محیط امنیتی در ارتباط دوسویه با محیط‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی بوده است نیز با زمینه‌ها و پیامدهای الگوی رویکرد جامعه‌محوری پلیس در این پژوهش هماهنگی دارد. نتایج مطالعه قهرمانی (۱۳۹۲) مبنی بر این‌که انتظارات حاکمیت بر این رویکرد تاثیر دارد با بخش زمینه‌ها و همچنین باعث ارتقای احساس امنیت عمومی در سطح خیلی زیاد می‌شود با بخش پیامدهای اجتماعی مثبت این پژوهش انطباق دارد.

برخی از نتایج مقاله قهرمانی و ابطحی (۱۳۸۹) که نشان داد؛ عوامل و متغیرهای درون سازمانی و برون سازمانی نظیر منابع انسانی، ساختار سازمانی، سبک رهبری، توانمندی‌های رهبری، فرهنگ

سازمانی، انتظارات مردم از پلیس، انتظارات حاکمیت از پلیس، مشارکت اجتماعی، نظارت همگانی، مسأله محوری پلیس، اعتماد عمومی، قانون محوری پلیس و اقتدار پلیس به عنوان عوامل تأثیرگذار بر رویکرد پلیس جامعه‌محور در ایران تعیین شده‌اند، با مولفه‌ها و زیر مولفه‌های سه‌گانه‌ی جامعه‌محوری (زمینه‌ها، ویژگی‌ها و پیامدهای) رویکرد جامعه‌محوری در این پژوهش همخوانی دارد.

نتایج پژوهش همتی (۱۳۸۴) نشان داد که؛ مهم‌ترین ملاک‌های اثربخشی و کارایی پلیس جامعه‌محور توانایی آن در کاهش احساس ناامنی شهروندان است و این با نتایج این پژوهش در بخش پیامدهای مثبت اجتماعی هماهنگی دارد.

نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش اسکوگان (۲۰۱۱)، آدامز و همکاران (۲۰۰۵) و شیدر و همکاران (۲۰۰۳) در حوزه پیامدهای مثبت اجتماعی و ویژگی‌های عملیاتی رویکرد جامعه‌محوری پلیس، مبنی بر اینکه اجرای این طرح بسیار مفید بوده است و باعث کاهش ترس بین جامعه شده است، آگاهی اجتماعی از اجرای این رویکرد بر افزایش احساس امنیت تأثیر داشته است، تعامل بین ساکنان محله با پلیس می‌تواند از طریق افزایش آگاهی ساکنان با روش‌های پلیس و بسط روابط فردی، رضایتمندی از پلیس را افزایش دهد و منجر به بهبود وضعیت زندگی جامعه شده و با افزایش رضایتمندی ساکنان محله‌ها از کیفیت زندگی، ترس و نگرانی کمتری از ناامنی خواهند داشته، هماهنگی دارد.

پیشنهادها

با توجه به اینکه رویکرد این پژوهش بنیادین است و روش تحقیق پدیده‌نگاری براساس شرایط معینی انجام می‌گیرد و منجر به تولید نظریه در موضوع و محیط مورد مطالعه می‌شود، بنابراین تدوین پیشنهادهای کاربردی به‌صورت توصیه‌ای است. که در زیر به تعدادی از این پیشنهادهای پرداخته می‌شود:

- نتایج نظری در این رساله مورد پژوهش اندیشمندان و پژوهشگران علوم اجتماعی، علوم سیاسی و علوم پلیسی و یا به عنوان موضوعات پژوهشی بین رشته‌ای قرار گیرد.
- رویکرد جامعه‌محوری پلیس در ناجا بر اساس الگوی شناسایی شده در این مقاله که الگویی نظام‌مند و سیستمی است مورد بازبینی قرار گیرد.
- در باز طراحی الگوی جامعه‌محوری پلیس در ناجا توجه ویژه‌ای به موضوع «شناختی» شود و از متخصصان و اندیشمندان علوم شناختی استفاده شود.
- در طراحی الگوی پلیس هوشمند موضوع جامعه محوری به‌عنوان یکی از بنیان‌های آن مدنظر قرار گرفته و مورد توجه باشد.
- رویکرد جامعه‌محوری رویکردی مستمر و همیشگی است، فرماندهان و مدیران ناجا باید همیشه آن را در کنار سایر رویکردهای پلیسی مورد استفاده قرار دهند.
- با توجه به جذابیت و نگاه مثبت مردم به این رویکرد، ناجا باید تلاش کند؛ در شعارهای هفته ناجا، سخنرانی‌ها و بینش رسانه‌ای خود، از واژه جامعه‌محوری به صورت مستمر استفاده نماید.

- ایران در راستای تاثیرگذاری بر کشورهای مسلمان، الگوی جامعه‌محوری ناجا را به‌عنوان رویکردی پلیسی را در کنفرانس‌ها و مجامع منطقه‌ای و اسلامی تشریح و ارائه نماید.
- رویکرد جامعه‌محوری پلیس در ناجا بر اساس الگوی شناسایی شده که در آن تفکر سیستمی حاکم است بازطراحی شود. این طراحی بیشتر بستر ساختاری ناجا را شامل می‌شود.

- پیک، کند جی (۱۳۹۸). دانشنامه پلیس جامعه‌محور؛ پلیس مسئله‌محور. ترجمه: مهدی سرابی. تهران: انتشارات پژوهشگاه علوم انتظامی و مطالعات اجتماعی.
- خلیلی اردکانی، محمدعلی؛ رضایی، محمد؛ رحیمی، علی؛ یوسفوند، حسین (۱۳۹۴). ارزیابی اجرای رویکرد پلیس جامعه‌محور در ایران (مقایسه تطبیقی اجرای رویکرد جامعه‌محور در پلیس ایران و آمریکا). فصلنامه مطالعات مدیریت انتظامی، سال دهم، شماره اول، بهار، صص ۱۲۷-۱۵۴.
- زارع مهدوی، قادر؛ عباسی، صمد و میرزایی، حمیدرضا (۱۳۹۴). بررسی جامعه‌شناختی جایگاه پلیس در عصر جهانی شدن. فصلنامه علمی- ترویجی مطالعات بین‌المللی پلیس، سال ششم، شماره ۲۴، زمستان.
- عامری، محمد علی (۱۳۹۵). ارائه الگوی مطلوب پیشگیری انتظامی از جرم با رویکرد پلیس جامعه‌محور. فصلنامه انتظام اجتماعی، سال هشتم، شماره ۲، تابستان.
- قصری، محمد؛ بازرگان، محمد و نوروزی، بهرام (۱۳۹۲). طراحی نظام پلیس جامعه‌محور با تأکید بر پیشگیری از جرم. پژوهش نامه نظم و امنیت انتظامی، سال ششم، شماره دوم، تابستان، صص ۳۳-۶۰.
- قهرمانی، علی‌اکبر (۱۳۹۲). بررسی رابطه بین انتظارات حاکمیت از پلیس با رویکرد پلیس جامعه‌محور. پژوهش نامه نظم و امنیت انتظامی، سال ششم، شماره دوم، تابستان.
- قهرمانی، علی‌اکبر و ابطحی، سید حسین (۱۳۸۹). طراحی الگوی مدیریت پلیس جامعه‌محور در جمهوری اسلامی ایران. فصلنامه مطالعات مدیریت انتظامی، سال پنجم، شماره اول، بهار.
- میرزایی، خلیل (۱۳۹۵). کیفی پژوهی: پژوهش، پژوهشگری و پژوهش‌نامه نویسی. تهران، نشر فوژان.
- میرزایی، خلیل (۱۳۸۸). پژوهش، پژوهشگری و پژوهش‌نامه نویسی. تهران: انتشارات جامعه‌شناسان.
- وروائی، اکبر (۱۳۸۴). پلیس جامعه‌محور « مطالعه تطبیقی شیوه‌های جلب مشارکت مردمی در تامین نظم عمومی و امنیت اجتماعی ». تهران: ناشر؛ سازمان عقیدتی سیاسی ناجا.
- همتی، رضا (۱۳۸۶). پلیس جامعه‌محور و نقش آن در کاهش احساس ناامنی. فصلنامه دانش انتظامی، سال نهم، شماره سوم، پاییز.
- Adams, R. E., Rohe, W. M., Arcuryc, T. A. (2005). Awareness of communityoriented policing and neighborhood perceptions in five small to midsize cities. *Journal of Criminal Justice*. 33, 43– 54.
- Bowden, A. Johan (2000), the nature of the phenomenographic research, in Bowden, A. Johan and Eleanor Walsh (edited) (2000) *phenomenography, Qualitative Research Methods series*, Mrlbourne: PMIT University Press.
- Bowden, A. Johan (2005), *Reflektions on the phenomenographic team research process*, in Bowden, A. Johan and Green, Pam (edited) (2005) *Doing deve;opmental phenomenography, Qualitative Research Methods series*, Mrlbourne: PMIT University Press.

- Kenneth J. Peak(2013), Encyclopedia of community policing and problem solving, SAGA publications, Inc.
- Skogan, G.Wesely(2011).” Quasi_experimental Research onCommunity PolicingIn” David Gadd(Ed).The Sage Handbook on Criminological Research Methods. London: Sage, 2011. PAGE PROOFS_only small changes required.
- Scheider, Matthew c. Rowell, Tawandr and Bezdikian, Veh(2003). The impact of citizen perceptions of community policing on fear of crime: findings from twelve cities. POLICE QUARTERLY Vol. 6 No. 4, December 2003 363–386.

